

mooie en ook nuttige dieren dood te schieten; er vielen eenige schoten en het mooie dier heb ik niet weer gezien.

En nu is het voorjaar in het land, ja, hoe lang eigenlijk al niet, dat begint buiten zooveel vroeger dan in de stad. Op 15 Februari hoorde ik reeds in de vroegte een merel zingen en om 11 uur begon hij opnieuw. In de stad heb ik eens eind Januari een zanglijster gehoord, maar de merel nooit vóór einde Maart. Op 18 Februari sloeg de vink al even, op 24 Februari hoor ik het liedje van den winterkoning. Op 19 Maart trekken er meeuwen en kieviten over van het Z.O. naar het N.W. Op 15 April hoor ik het tiftjafje, op 17 April den groenling, op 25 April 's avonds even een roodstaartje. De zanglijster zingt al een poos zijn hoogste lied, merels en zanglijsters springen bij tientallen over het weiland, de ringmuschjes en een massa vinken zijn bezig op het veld en vermaken zich in en op de heg, baden in het warme zand. De spreeuwen houden 's avonds vergadering in de hooge beuken, de specht lacht vroolijk in de verte. En mijn meesjes hebben zeker wat beters te doen dan mij op te vroolijken; er komen er nog wel eens af en toe in het kooitje, maar ze laten mij nu toch erg alleen. Of ze gelijk hebben; wat zullen ze om en bij een zieke zijn, als ze de liefde in het hart hebben en een woning hebben in orde te maken. Wie heeft dan nog gedachten voor wat anders? 's Morgens, nu met het warme weer al vroeg mijn buitendeuren openstaan, komt er nog wel eens een koolmees in mijn kamer, springt op mijn bed en verdwijnt weer. Herkent hij mij of herkent hij mijn deken? In de huiskamer vlak naast mijn slaapkamer komt hij nooit.

Weldra zal het zomer zijn. Misschien geven de vogels in hun voorjaars- en vroegzomergedoe mij toch nog wel wat te zien en te genieten, misschien maken ze hun nestjes in mijn buurt; en als ze het voelen konden, hoe moeilijk het is om stil en werkeloos te moeten neerliggen en hen niet te kunnen bespieden in hun gewichtigen arbeid, dan zouden ze mij zeker later hun kleintjes brengen. Mogelijk kom ik daar dan nog eens wat van vertellen.

Zeist, April 1915.

A.

TIJDSCHRIFT OVER PLANTENZIEKTEN.

DE 3de aflevering van den 21sten jaargang van het „Tijdschrift over Plantenziekten“ begint met eene verhandeling van den Heer N. van Poeteren over »de Spruitvretter of Knopworm der bessenstruiken (*Incurvaria capitella* Fabr.). De levenswijze van dit schadelijk insekt wordt uitvoerig beschreven. De in de 2de helft van Mei en begin Juni vliegende vlindertjes leggen hare eitjes in de dan nog groene, halfvolwassen bessen, de rupsjes voeden zich met de jonge pitten, wat vroegtijdig kleuren der aangetaste bessen tengevolge heeft. Tegen einde Juni verlaten de rupsen de bessen om aan de takken een spinseltje te maken, waarin zij overwinteren. In het begin van het volgend voorjaar trekken zij uit deze winterkwartieren naar de knoppen en jonge scheutjes, die zij uitvreten; aan de op deze wijze toegebrachte soms zeer groote schade danken zij hunnen naam. In April zijn zij volwassen; zij verlaten de scheuten en laten zich aan een spinseldraad op den grond zakken om daar op geringe diepte een cocon te spinnen, die met gronddeeltjes is omgeven, waarbinnen zij verpoppen. Bij ons te lande schijnt deze wijze van verpoping regel te zijn, en die in de uitgevreten scheut uitzondering; buitenlandsche schrijvers vermelden juist het tegenovergestelde. De aangetaste knoppen loopen in het geheel niet uit, of hoogstens komen, als de aantasting eerst later heeft plaats gehad, de onderste blaadjes tot ontwikkeling; het hart, en daarmede de bloemtros is weggevreten. Roode, witte en zwarte bessen worden op deze wijze beschadigd. Na eene bespreking van de tot dusverre in binnen- en buitenland aangeraden bestrijdingsmiddelen, in hoofdzaak het vernietigen der

rupsjes in de aangetaste scheutjes, deelt de schrijver de resultaten mede van de op zijn initiatief in 1914 in den Bangert in Noord-Holland begonnen, en in 1915 met volkomen succes bekroonde bestrijdingsmethode door bespuiting der aangetaste struiken in den winter met 8 pCt. carbolineum. Op de met zorg bespoten perceelen kwam de spuitvretter zoo goed als niet meer voor, terwijl buitendien de struiken op deze perceelen in April veel verder ontwikkeld waren, dan de niet bespotene. Een foto van een complex onbespoten tegen een complex bespoten struiken gelegen, doet het verschil zeer duidelijk zien. Een andere bij het artikel opgenomen plaat geeft een vlindertje en een rupsje vergroot te zien, benevens een paar aangetaste scheutjes en een paar vlindertjes in natuurlijke grootte.

Vervolgens deelt de Heer Dr. M. J. Sirks een en ander mede »uit de geschiedenis onzer kennis aangaande brandzwammen, hun leven en bestrijding«. De ontdekkingen van de verschillende onderzoekers, die zich verdienstelijk hebben gemaakt door hun werk over deze interessante groep van plantenziekten, worden in volgorde besproken, waarbij o. a. uiteen gezet wordt, hoe men langzamerhand tot de tegenwoordig algemeen gangbare systematische indeeling der brandzwammen van het graan is gekomen. Ook de verschillende bestrijdingsmethoden, van de reeds door Plinius aangeraden behandeling met verschillende min of meer bijtende stoffen, tot de thans als de beste erkende heetwatermethode, welke in 1888 door den Deen Jenssen werd uitgevonden, worden in historische volgorde kort besproken. Merkwaardig is het, dat de praktijk in deze der wetenschap is voor geweest; het bestrijdingsmiddel was nl. reeds gevonden, lang voordat de wetenschappelijke verklaring van het behaald succes gegeven kon worden. Prof. Dr. J. Ritzema Bos maakt daarna eenige »opmerkingen naar aanleiding van een verpotte palm«.

Ten eerste gingen de bladeren van af den top dood, hetgeen geweten moest worden aan het plaatsn van de pas verpotte palm in een onverwarmde ruimte, in plaats van in een verwarmde kas. De werkzaamheid der wortels, die door de verpotting reeds sterk verminderd wordt, kan alleen in verwarmden grond zich spoedig zoodanig herstellen, dat de verdamping van water door de bladeren daarmede gelijken tred houdt. Waar dit niet het geval is, b.v. wanneer de wortels in te koude aarde komen te staan, verdorren de bladeren tengevolge van die sterke verdamping. Ten tweede was bij die palm het jongste blad »blijven zitten«, dat wil zeggen het had zich wel ontplooid, doch de bladsteel was veel te kort gebleven: eveneens een gevolg van te geringen aanvoer van water en van de daarmee opgezogen voedende stoffen. Ten derde bleek op de bruine, verdorde bladspitsen een nog groene kring aanwezig te zijn rondom de plek, waar zich een schildluis bevond. Deze nog levende plek te midden van het reeds bruin wordend bladweefsel werd veroorzaakt, doordat de door de zuigende schildluis veroorzaakte prikkel een vermeerderde toestrooming van water naar die plekken te weeg bracht, welke toestrooming nog ongehinderd kon plaats vinden, daar de nerven nog niet dood waren en nog te midden van het hun omgevende doode bladmoes hunne functies konden vervullen. Eenige analoge gevallen van verlenging van het leven van een plantendeel tengevolge van de door een parasiet uitgeoefenden prikkel worden nog vermeld.

Hierop volgt een »voorloopige mededeeling over eene nog onbekende, wellicht niet ongevaarlijke ziekte van het vlas« van de hand van den Heer T. A. C. Schoevers. Op vlasplantjes uit Friesland, welke gegroeid waren op een perceel, waarvan van ouds gezegd werd, dat er geen vlas wilde groeien, werd op ingezonken plekken even boven den wortelhals een zwam gevonden, welke door den schrijver werd gedetermineerd als te behooren tot het geslacht *Colletotrichum*, een vorm van het geslacht *Gloeosporium*, welke alleen door het meer of minder geregeld voorkomen van zwarte borstelharen bij de vruchtlichaampjes van dit laatste geslacht is te onderscheiden. Daar ook reeds in 1912 op zaaddoozen van vlas uit de prov. Groningen een *Gloeosporium*-soort werd gevonden, welke zwarte vlekken op die zaaddoozen veroorzaakte, wordt gewezen op de mogelijkheid dat deze en de nu gevonden zwam identiek

zouden zijn, in welk geval de ziekte wellicht met het zaad zou worden overgebracht. Een andere mogelijkheid is deze, dat de zwam saprophytisch in den grond leeft en alleen in bepaalde omstandigheden het vlas aantast, dat zij dus een facultatieve parasiet is. In Amerika is één maal met een enkel woord van een als zoodanig optredende *Colletotrichum*-soort melding gemaakt, doch noch systematische beschrijving, noch biologische bijzonderheden zijn daarbij gepubliceerd. Het was dus niet uit te maken, of de op het Friesche vlas gevonden *Colletotrichum*-soort tot dusver nog niet beschreven was, waarom de schrijver een uitvoerige beschrijving van dezen zwam geeft, verduidelijkt door eenige naar mikroskopische preparaten geteekende afbeeldingen.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

De Salamanders van Nederland. — Onderget. verzoekt opgave van vindplaatsen van onze inlandsche Salamanders: *Salamandra maculosa*, *Molge cristata*, *Molge alpestris*, *Molge taeniata* en *Molge palmata*, die nog niet in de vorige jaargangen van *D. L. N.* vermeld zijn geworden. Zeer gaarne had ik vindplaatsen uit Noord- en Zuid-Holland van *M. cristata*, die daar niet schijnt voor te komen en vooral uit de drie noordelijke provinciën.

Pannerden (Geld.)

G. WILLEMSE, arts.

Haarlems klokkenspel. — Door deze deel ik u mede, dat *Saxifraga granulata* L. (Haarlems klokkenspel), hier op verschillende oude »staten« voorkomt, en wel meestal, doch *niet uitsluitend* met gevulde bloemen.

Ik vond het reeds te Jelsum, op Dekama, te Cornjum op Martenastate en in Veenwouden bij de Schierstins.

Leeuwarden.

G. A. POSTHUMA.

Een vroege Inktzwam. — Bij deze wilde ik u vragen of het niet een ongewoon verschijnsel is, dat de gekuifde Inktzwam (*Coprinus comatus*) einde Juli al aangetroffen is. Ik vond nl. Zaterdag op de wandeling zijnde een onvolgroeid exemplaar, dus een met neêrgelegene hoed en het verwonderde mij deze al te vinden, daar de inktzwammen toch eerst in het begin van 't najaar worden aangetroffen.

Nijmegen.

JOS. MEULENBERG.

Sterna cantiaca. — Op 1 Juli langs het strand fietsende van Bergen naar Wijk aan Zee ontmoetten wij groote troepen van de grootē stern, alle volwassen exemplaren naar schatting gezamenlijk 800 stuks. Zouden dat zwervers zijn van de Rottumer kolonie of zouden ze, wat niet waarschijnlijk is, ergens langs het Noordzeestrand nestelen? Wie heeft ook iets van deze starriets waargenomen?

A. BURDET.

Ter aankondiging ontvingen wij:

»Herbarium«, door K. Siderius, uitg. Sleeswijk, Bussum. Een map bevattende, behalve een handleiding voor het beginnen van een herbarium: vellen filtreerpapier, opzetspapier, strookjes en gedrukte etiketten met sorts- en familienamen. Of deze bedrukte etiketten voldoen zullen, betwijfelen wij; voor vindplaats en datum moeten er toch al afzonderlijke, geschreven etiketten bij en verder voor den naam van elke niet opgenomen soort of tweede exemplaar. De opzetvellen zijn ook afzonderlijk verkrijgbaar, zoodat het herbarium naar verkiezing kan worden uitgebreid.

»Dieren in hun omgeving«. Een stel schoolplaten door M. A. Koekkoek geschilderd. Uitg. Wolters, Groningen, 4 platen elk met een bijplaat, bevattende anatomische bijzonderheden (skelet). No. 1—4: Herkauwers, Weidevogels, Knaagdieren, Vrienden der Duïsternis.

Het eerste jaarverslag van de Ned. Indische Vereeniging tot Natuurbescherming.

»Land-nationalisatie«, orgaan van de vereeniging voor Land-Nationalisatie te Rotterdam.

»De dierenwereld van Insulinde in Woord en Beeld« door J. Hendrik van Balen, uitg. v. d. Burgh, Deventer. In hoofdzaak een compilatie-werk van reis- en jachtverhalen met de platen van Kuhnert uit Haacke-Kuhnert's »Tierbilder«. Wij hopen op dit werk nog eens terug te komen, als het compleet verschenen is.

J. Hs.